

Despre unele aspecte privind semantizarea verbelor anglicisme din domeniul informaticii

Autor: L. Moscalenco

Lucrarea de față își propune să facă lumină în comportamentul semantic al unor verbe preluate din limba engleză, utilizate în domeniul informaticii, astfel ca ele să-și găsească locul potrivit în contextul specializat, evitându-se unele cazuri de exprimări defectuoase. Obiectivul autorului constă în scoaterea în evidență a necesității încadrării acestor categorii de verbe într-un discurs specializat corect, dar și în cunoașterea faptului că verbele luate în discuție, prin modalitatea de încadrare contextuală, nu au decât să urmeze tendințele actuale generale de adaptare la rigorile limbii române.

Odată cu deschiderea spre Occident, vocabularul limbii române a început să fie invadat de un șir de cuvinte noi aparținând unor domenii foarte variate. Astfel, în domeniul construcțiilor, finanțelor, medicinei, administrației, energeticii, comerțului, și mai cu seamă în domeniul informaticii, numărul termenilor împrumutați recent este în continuă creștere. Aceste inovații lexicale, care pretind a ocupa un loc aparte în vocabularul limbii române, se mai numesc și „anglicisme”. Termenul de anglicism este destul de răspândit în lingvistica românească și a fost definit în mai multe lucrări. Conform DEX, anglicismul reprezintă „o expresie specifică limbii engleze, cuvânt de origine engleză împrumutat, fără necesitate, de o altă limbă și neintegrat în aceasta” [1]. M. Avram afirmă: „anglicismul este un tip de străinism sau xenism, care nu se restrânge la împrumuturile neadaptate și/sau inutile și este definit ca: unitate lingvistică și chiar tip de pronunțare sau/și de scriere de origine engleză, indiferent de varietatea teritorială a englezei” [2]. C. Vlad consideră anglicismele „cele mai recente împrumuturi, care se disting prin slaba adaptare la sistemul morfologic și fonologic al limbii române și care prezintă fluctuații în grafie și pronunție” [3].

Potrivit specialiștilor, informatica - ca unul dintre cele mai dinamice domenii ale cunoașterii umane - înregistrează, pe zi ce trece, progrese tot mai mari, cu importante consecințe și de ordin lingvistic. Vorbim de un fenomen explicabil mai ales prin progresul anumitor domenii ale tehnicii, acest progres aducând după sine și mulți termeni de origine străină. Împrumuturile necesare sunt acele cuvinte, sintagme sau unități frazeologice care nu au un corespondent în limba română sau care prezintă unele avantaje în raport cu termenul autohton. În acest sens, anglicismele migratoare spre alte limbi au avantajul preciziei și al circulației internaționale. Comportamentul acestor termeni neologici s-a aflat în atenția mai multor cercetători, printre care G. Ciobanu, F. Dimitrescu [4;5].

În ceea ce ne privește, împărtășim ideea că în mare parte aceste împrumuturi au fost necesare (idee susținută și de A. Stoichițoiu Ichim) [6], drept argument servind și faptul că mulți dintre termenii aparținând strict anumitor domenii au intrat și în uzul publicului larg - caz care este specific și verbelor terminologizate din domeniul informaticii.

Cercetarea terminologiei informatice utilizate în limba română (pornind de la multitudinea și diversitatea ipostazelor de utilizare a împrumuturilor din engleză) demonstrează dificultățile de adaptare a verbelor neologice la structura lingvistică autohtonă, dar cele mai multe totuși s-au modelat după sistemul fonetic și morfologic al limbii române. Dar, pe de altă parte, atât timp cât se atestă eforturi întreprinse chiar din interiorul domeniului de o serie de experți, pentru diminuarea stresului apărut la contactul cu noua tehnologie și cu terminologia respectivă, unele probleme totuși există. Aici am putea să facem o referire și la problemele cu care se confruntă și profesorii de limbă română care predau limbaje specializate -

dificultăți datorate necunoașterii limbii engleze, dar și importanțelor deosebiri dintre cele două limbi.

În studiul de față vom prezenta doar o parte din verbele neologice informatice care circulă în limba română, cu menționarea sensului fiecăruia:

A accesa – a intra într-o rețea, într-un program.

A clicka – a apăsa repede mouse-ul.

A computeriza – a prelucra cu ajutorul calculatorului; a dota cu calculatoare.

A cripta – a cifra.

A customiza – a personaliza.

A digitiza – a introduce într-o formă digitală.

A downloada – a încărca un fișier din rețea.

A formata – a pregăti pentru scoaterea de informație.

A lista – a imprima un document.

A loga – a accesa un sistem.

A printa – a tipări un document cu ajutorul imprimantei.

A procesa – a prelucra.

A seta (reseta) – a instala (a reinstala) hardware-ul sau software-ul unui calculator.

A restarta - a reporni un sistem/program.

A scana – a explora prin intermediul unui scanner; a reproduce un document.

A starta (a restarta) – a porni (a reporni) un sistem/program.

A tastea - a apăsa tastele unui calculator.

A upgrada – a instala o versiune mai nouă.

Există și alte verbe utilizate pe larg în informatică care au migrat din limba comună spre limbajul informatic, așa ca: *a virusa*, *a vizita*, *a naviga*, *a găzdui* ș.a., includerea cărora în contextul specializat nu prezintă dificultăți similare verbelor preluate din engleză datorită faptului că semnificația lor este cunoscută publicului larg.

Împrumuturile verbale recente pot fi încadrate în două categorii, și anume:

1. formațiile verbale care reprezintă termeni fără echivalente în limba română - *a loga, a seta, a upgrada, a accesa* ș.a. - denumind realități apărute recent;
2. un număr mai redus de termeni care au intrat în limbă, deși nu erau necesari, formând dublete cu termenii existenți. Acesta este cazul verbelor *a printa, a procesa* și *a cripta*, care au în limba română echivalente: *a printa = a lista* și *a imprima*; *a procesa = a prelucra*; *a cripta = a coda, a cifra* ș.a.

Referindu-ne la verbele din domeniul informaticii, trebuie să facem o deosebire între verbele adaptate la sistemul limbii române, care nu mai sunt percepute ca străine de către vorbitor, precum *a printa, a procesa, a scana, a restarta* ș.a., și verbele străine simțite de vorbitor ca făcând parte dintr-un sistem lexicogramatical diferit de cel al limbii române, dar care luptă în continuare pentru a-și găsi locul bine meritat în sistemul limbii române: *a upgrada, a downloada*.

Viteza cu care s-a îmbogățit lexicul domeniului informatic face ca numărul de cuvinte noi din acest domeniu să crească simțitor. Astfel că din limbajul informaticii, și mai ales din limbajul unui număr mare de nespecialiști, au început să facă parte o mulțime de verbe noi care sunt înregistrate doar în lucrările de specialitate. În dicționarele actuale se regăsesc doar unele substantive, deși în limbă verbul corespunzător este folosit poate chiar mai des. Acest lucru este scos în evidență și de Cruceru, care afirmă că „Găsim în dicționarele actuale doar substantivul, deși în limbă verbul corespunzător este folosit poate chiar mai des: *accesare – a accesa; printare – a printa; scanare – a scana; formatare – a formata*” [7]. S-ar părea că acesta ar constitui unul din motivele unor exprimări eronate atât la nivel de limbaj comun,

cât și la nivel de discurs specializat. Prin urmare, contextul ne obligă să spunem:

„Mi-am upgradat contul”;
„E posibil de downloadat de pe diferite site-uri”;
„Crezi că nu m-am logat?”;
„Clickează și ți se va deschide fereastra”;
„Ar fi bine să criptezi documentul”;
„Îți faxez documentul”;
„Listează începând cu pagina a 12-a”;
„Trebuie să printați informația”;
„Datele în curând vor fi procesate”;
„Calculatorul trebuie resetat”;
„Vă sugerez să restartați Windows-ul”;
„Scanați calculatorul cu un program antivirus”;
„Conturile de e-mail se pot seta”;
„Startăm programul Windows”;
„Tastează codul”.

Gramatica a ținut cont de-a lungul timpului și de modul în care anumite cuvinte au fost acceptate de publicul vorbitor de limbă română, și s-a adaptat tendințelor generale. La verbele împrumutate din limba engleză adaptarea morfosintactică este obligatorie și se face prin încadrarea în conjugarea I (cu sufixul –ez). Astfel avem: *accesez, procesez, scanez, printez, computerizez, customizez, digitizez* etc.

În concluzie, verbele împrumutate, utilizate în domeniul informaticii, sunt o realitate, iar atitudinea vorbitorilor și a specialiștilor trebuie să fie una rațională în această privință. Exemplele analizate mai sus vin în sprijinul ideii că acest gen de împrumuturi terminologice indubitabil urmează tendințele actuale generale de adaptare fonetică și grafică la limbajul informaticii

românești. Principalul avantaj al utilizării acestor termeni constă în facilitarea comunicării între specialiști, dar și în precizia sensului, laconicitatea și simplitatea structurii. De exemplu, nu există îndoieli că e mai simplu să utilizăm englezescul *a printa* decât să spunem în românește *a scoate la imprimantă*. Există și dezavantaje în utilizarea împrumuturilor, care nu sunt numeroase, și anume: nesiguranță de adaptare, crearea de forme incorecte în procesul declinării, conjugării, creării formelor de plural.

Un singur lucru este cert: limba este un organism viu, care evoluează odată cu societatea și se reînnoiește în permanență în condițiile extinderii relațiilor între popoare și intensificării circulației de idei. Împrumutul din alte limbi reprezintă un aspect al creativității lingvistice prin care limba se îmbogățește, evoluând neîncetat pentru a corespunde unor realități noi.

Bibliografie:

1. *DEX = Dicționarul explicativ al limbii române*. București, Editura Academiei, 1975.
2. Avram M. *Anglicismele în limba română actuală*. București, Editura Academiei Române, 1997, p.11.
3. Carmen Vlad. *Limba română contemporană. Lexicologie (curs)*. Cluj, Universitatea Babeș-Bolyai, 1974, p.34.
4. Ciobanu G. *Anglicisme în limba română*. Timișoara, Editura Amphora, 1996.
5. Dimitrescu F. *Dicționar de cuvinte recente*. Ediția a doua, București, Editura Logos, 1997.
6. Stoichițoiu-Ichim A. *Vocabularul limbii române actuale – dinamică, influențe, creativitate*. București, Editura All Educational, 2001, p.85.
7. <http://ebooks.unibuc.ro/filologie/dindelegan/7.pdf>.